

Pestprotocol (Pest preventieplan)

Waarom aandacht voor pesten?

De Sterrenborgh streeft naar een prettige, ontspannen en open sfeer, waarin kinderen zich geaccepteerd voelen. De leerlingen moeten ervaren dat er voor iedereen, ongeacht capaciteiten en vaardigheden, belangstelling en aandacht is. Het pedagogische klimaat vormt de basisvoorwaarde voor een positieve ontwikkeling van de kinderen en het bereiken van goede onderwijsleerresultaten. De basisbehoeftes om te leren: competentie, relatie en autonomie spelen hierbij een belangrijke rol. Een kindvriendelijke onderwijsleeromgeving waarbij een gevoel van veiligheid en geborgenheid de grondslag vormt is hierbij een voorwaarde.

Pestgedrag in school belemmert dit gevoel van veiligheid. Met behulp van dit pestprotocol willen wij het pestgedrag binnen onze school niet alleen aanpakken, maar het ook voorkomen. In een bijlage is achtergrond informatie met betrekking tot pesten opgenomen.

Het pestprotocol is een middel om de volgende **doelstellingen** te bereiken:

- 1. Het voorkomen van pestgedrag**
- 2. Het tijdig signaleren van pestgedrag**
- 3. Het oplossen van pestgedrag**
- 4. Samenwerking tussen ouders en school om pestgedrag te voorkomen en op te lossen**

1. Het voorkomen van pestgedrag op de Sterrenborgh.

De volgende maatregelen zijn getroffen ter voorkoming van pestgedrag binnen de school:

- De leerkrachten worden geschoold in een school-brede pedagogische aanpak volgens Positive Behavior Support (PBS). Het creëren van een veilige leef- en leeromgeving waarin positief gedrag aangeleerd en bekrachtigd wordt staat hierbij centraal. Respect, veiligheid en betrokkenheid zijn hierbij kernbegrippen.
- De leerkrachten bevorderen het wederzijds respect en de waardering van de leerlingen onderling.
- Er zijn, in samenspraak met de leerlingen, duidelijke groepsregels geformuleerd.
- Er worden schoolbrede gedragsregels gehanteerd. Deze worden met alle leerlingen besproken en geoefend. In gedragslessen krijgen zij handvatten om pesten te voorkomen en met pesten op te gaan.
- In het begin van het schooljaar wordt er veel aandacht besteed aan groepsvorming.
- Er worden lessen gegeven met betrekking tot “veilig internetten”.
- De leerkracht wijst de leerlingen in het begin van het schooljaar op de beschikbaarheid van de zgn. contactpersoon vertrouwenszaken, dit zijn twee leerkrachten, bij wie leerlingen met hun vragen en problemen terecht kunnen als zij dit niet bij hun leerkracht kunnen of willen.
- Kringgesprekken en lessen sociaal emotionele vorming. Hierin wordt aandacht besteed aan de kenmerken van pestgedrag: het verschil tussen plagen en pesten en tussen per ongeluk en expres, de achtergronden van pestgedrag, de structuren van pestgedrag, de kenmerken van de gepeste, de kenmerken van de pestkop, de kenmerken van de volgers, de gevolgen van het pestgedrag en het oplossen van pestgedrag.

De leerkrachten hebben kennis en inzicht m.b.t. alle aspecten van het pestgedrag). De leerkrachten zijn op de hoogte van het pestprotocol en handelen hiernaar.

2. Het tijdig signaleren van pestgedrag

Leerkrachten zijn dagelijks, in de groep en op het plein, alert op gedrag dat een indicatie voor pestgedrag zou kunnen zijn.

Met opmerkingen van leerlingen en ouders met betrekking tot mogelijk pestgedrag wordt adequaat omgegaan.

Ook zijn de leerkrachten alert op digitaal pesten, in de groepen wordt besproken wat wel en niet kan op internet.

Tweemaal per jaar worden er door de leerkracht door middel van signaleringsinstrumenten: SCOL (analyse van het sociaal-emotionele gedrag) en sociogram(de verhoudingen binnen de groep) analyses gemaakt. Deze analyse kan voor de leerkracht aanleiding zijn om op individueel of op groepsniveau aandacht te besteden aan het voorkomen of oplossen van pestgedrag.

3. Het oplossen van pestgedrag

Het volgende stappenplan wordt gehanteerd:

Waarschuwingsfase

De betreffende leerling (pester) wordt gewaarschuwd en bespreekt samen met de leerkracht de gesignaleerde peestsituaties. De ouders van gepeste en pester worden op de hoogte gesteld van de genomen acties op de school. Afspraken om het pesten te stoppen worden vastgelegd in het leerlingvolgsysteem. Heeft dit geen effect, dan wordt er overgegaan naar de handelingsfase.

Handelings- en oplossingsfase

1. Er volgt een gesprek met de gepeste, de pester en de meelopers buiten de groep.

2. Het pesten wordt in een kringgesprek besproken.

3. De leerkracht bespreekt de peestsituatie met de betrokken ouders, zij worden gewezen op de inhoud van dit protocol.

4. De leerkracht maakt een schriftelijk verslag van de peestsituatie. Dit wordt besproken tijdens de groepsbesprekingen en uiteindelijk komt het terecht bij het Zorgteam van de Sterrenborgh.

5. Betrokken ouders worden op de hoogte gehouden van de situatie op school. Samen met de leerkracht, ouders en leerling wordt er een plan van aanpak gemaakt. Hierin komen de afspraken te staan ten aanzien van het gedrag van de betrokken leerlingen.

6. Heeft het oplossen van het pestgedrag niet tot het gewenste effect geleid, dan worden door het zorgteam, in overleg met ouders, een of meerdere hulpverlenende instanties ingeschakeld.

7. In die situaties, waarin het oplossen van het pestgedrag ondanks extra inzet en expertise niet tot het gewenste effect leidt, kan de directie overgaan tot schorsing van de betreffende leerling. In geval van ernstig wangedrag kan een kind, maximaal vijf dagen geschorst worden. De schorsing wordt gemeld bij de leerplichtambtenaar. De directeur maakt de maatregelen schriftelijk bekend aan de ouders van de leerling. Ouders kunnen hiertegen bezwaar aantekenen bij het bevoegd gezag. De Sterrenborgh zorgt voor huiswerk, zodat een leerachterstand zoveel mogelijk beperkt blijft.

8. In uiterste gevallen kan het bevoegd gezag overgaan tot verwijdering van de leerling.

Informatie voor de leerkracht

- Bij signalering van (digitaal)pestgedrag onmiddellijk maatregelen nemen. Accepteer geen pesten!
- Praat met het slachtoffer en maak duidelijk dat er alles aan gedaan wordt om het aan te pakken. Leg ook uit op welke manier dit gebeurt. Geef aan: ik pak het aan!
- Praat met de dader (s) en maak duidelijk dat dit gedrag onacceptabel is!
- Stel collega's en schoolleiding van het probleem op de hoogte. Vraag feedback en advies!
- Stel ouders / verzorgers van de dader (s) en het slachtoffer zo snel mogelijk op de hoogte. Leg uit hoe de school pesten aanpakt. Verwijs naar het protocol.
- Betrek ouders in een eerste plan van aanpak om verder pesten te voorkomen. Schrijf dit op en bespreek dit met de pester (s).
- Ga als leerkracht samen met alle leerlingen in de klas aan de slag: stop het pesten!
- Leg de genomen stappen/afspraken steeds vast in het leerlingvolgsysteem (Iris)

4. Samenwerking tussen ouders en school om pestgedrag te voorkomen en op te lossen

Voor de *ouders van het gepeste kind* is het van belang dat de school ernst maakt met de aanpak van het pesten. Met de ouders van het gepeste kind zal overleg zijn over de aanpak en de begeleiding van hun kind.

De *ouders van de pester(s)* moeten absoluut op de hoogte zijn van wat er met hun kind gebeurt. Zij hebben er recht op te weten dat hun kind in sociaal opzicht zorgwekkend gedrag vertoont dat dringend verbetering behoeft.

De *ouders van de zwijgende middengroep en de meelopers* moeten zich bij de leerkracht kunnen melden als zij van hun kind vernemen dat er een kind gepest wordt. Ook voor deze ouders moet een klimaat geschapen worden waarin het duidelijk is dat de school open staat voor dit soort meldingen en er werk van maakt.

Ouders kunnen hun kinderen zeggen dat zij het verschrikkelijk vinden als kinderen elkaar pesten. Dat als hun kind het ziet, het zeker niet mee moet pesten, maar stelling moet nemen. Praten over pesten is fundamenteel iets anders dan klikken. Ouders kunnen hun kind daarin ondersteunen en begeleiden.

In de schoolgids wordt het pest-protocol genoemd, op de website van de Sterrenborgh kunnen ouders van de inhoud kennis nemen. In de bijlage is achtergrondinformatie over pestgedrag te vinden.

Bijlage bij het anti-pest-protocol

Begripsomschrijvingen

Plagen en pesten, wat is daar het verschil tussen? Iemand op het schoolplein een stevige duw geven kan plagen zijn, maar het kan net zo goed gaan om echt pestgedrag. We spreken over plagen wanneer kinderen min of meer aan elkaar gewaagd zijn en het vertoonde gedrag een uitnodigend karakter heeft om iets terug te geven vanuit een onschuldige sfeer. Het gaat dan om een prikkelend spelletje, dat door geen van de betrokkenen als bedreigend of echt vervelend wordt ervaren. Er is sprake van een pedagogische waarde: door elkaar eens uit te dagen leren kinderen heel goed om met allerlei conflicten om te gaan. Dat is een vaardigheid die ze later in hun leven van pas komt bij conflicthantering, waar iedereen in zijn leven mee te maken krijgt.

Voorbeelden van specifiek pestgedrag:

Verbaal:

- Vernederen: "Haal jij alleen de ballen maar uit de bosjes, je kunt niet goed genoeg voetballen om echt mee te doen".
- Schelden: "Viespeuk, etterbak, mietje" enz.
- Dreigen: "Als je dat doorvertelt, dan grijpen we je."
- Belachelijk maken, uitlachen bij lichaamskenmerken of bij een verkeerd antwoord in de klas.
- Kinderen een bijnaam geven op grond van door de kinderen als negatief ervaren kenmerken. (rooie, dikke, dunne, flapoor, centenbak enz)
- Gemene briefjes schrijven om een kind uit een groepje te isoleren of echt steun te zoeken om samen te kunnen spannen tegen een ander kind.

Fysiek:

- Trekken en duwen of spugen.
- Schoppen en laten struikelen.
- Krabben, bijten en haren trekken.

Intimidatie:

- Een kind achterna blijven lopen of een kind ergens opwachten.
- Iemand in de val laten lopen, de doorgang versperren of klem zetten tussen de fietsen.
- Dwingen om bezit dat niet van jou is af te geven.
- Een kind dwingen bepaalde handelingen te verrichten, bijvoorbeeld geld of snoep meenemen.

Isolatie:

- Steun zoeken bij andere kinderen dat het kind niet wordt uitgenodigd voor partijtjes en leuke dingetjes.
- Uitsluiten: het kind mag niet meedoen met spelletjes, niet meelopen naar huis, niet komen op een verjaardag.

Stelen of vernielen van bezittingen:

- Afpakken van schoolspullen, kleding of speelgoed.
- Beschadigen en kapotmaken van spullen: boeken bekladden, schoppen tegen en gooien met een schooltas, banden van de fiets lek steken.

Het specifieke van pesten is dus gelegen in het bedreigende en vooral systematische karakter. We spreken van pestgedrag als het daarnaast ook nog regelmatig gebeurt, waardoor de veiligheid van de omgeving van een kind wordt aangetast. De inzet van het pestgedrag is altijd macht door intimidatie. Bij dit echte pestgedrag zien we ook altijd de onderstaande rolverdeling terug bij een aantal betrokkenen:

Het gepeste kind:

Sommige kinderen hebben een grotere kans om gepest te worden dan anderen. Dat kan komen door uiterlijke kenmerken maar het heeft vaker te maken met vertoond gedrag, wijze waarop gevoelens worden beleefd en de manier waarop dat geuit wordt. Uit onderzoek blijkt dat kinderen gepest worden in situaties waarin pesters de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen. Er is dan al sprake van een onveilige situatie, waarbinnen een pester zich kan manifesteren en zich daarin ook nog verder kan ontwikkelen. Kinderen die gepest worden doen vaak andere dingen dan de meeste leeftijdgenoten in hun omgeving. Ze spelen een ander instrument, doen aan een andere sport of zitten op een ander clubje. Ze zijn goed in vakgebieden of juist niet goed. Er zijn helaas aanleidingen genoeg om door anderen gepest te worden mits de pesters daar de kans voor krijgen vanuit de situatie.

Veel kinderen die worden gepest hebben een beperkte weerbaarheid. Ze zijn niet in staat daadwerkelijk actie te ondernemen tegen de pestkoppen en stralen dat dan ook uit naar hun kwelgeesten. Vaak zijn ze angstig en onzeker in een groep, ze durven weinig of niets te zeggen, omdat ze bang zijn om uitgelachen te worden. Deze angst en onzekerheid worden verder versterkt door het ondervonden pestgedrag, waardoor het gepeste kind in een vicieuze cirkel komt waar het zonder hulp zeker niet uitkomt. Gepeste kinderen voelen zich vaak eenzaam, hebben in hun gepeste omgeving geen vrienden om op terug te vallen en kunnen soms beter met volwassenen opschieten dan met hun leeftijdgenoten. Jongens die worden gepest horen bijna nooit tot de motorisch beter ontwikkelde kinderen.

De pesters:

Kinderen die pesten zijn vaak juist fysiek wel de sterksten uit de groep. Ze kunnen zich permitteren zich agressiever op te stellen en ze reageren dan ook met dreiging van geweld of de indirecte inzet van geweld. Pesters lijken in eerste indruk populair te zijn in een klas, maar ze dwingen hun populariteit in de groep af door te laten zien hoe sterk ze zijn en wat ze allemaal durven.

Met het vertoonde pestgedrag gaat ze dat gemakkelijk af en ze krijgen andere kinderen mee bij het gedrag naar een slachtoffer. Pesters hebben ook feilloos in de gaten welke kinderen gemakkelijk aan te pakken zijn en als ze zich al vergissen, gaan ze direct op zoek naar een volgend slachtoffer. De zwijgende meerderheid en potentiële meelopers krijgen een keuze die onuitgesproken wordt opgelegd en die aan duidelijkheid niet te wensen overlaat: Je bent voor of je bent tegen me. Hier gaat een grote dreiging uit naar de gezamenlijke omgeving van pester en slachtoffer.

Alles is immers beter dan door de "machtige pester" zelf gepest te worden. De pesters stralen juist deze dreigende zekerheid met verve uit. Ze overtreden bewust regels en hebben vaak de vaardigheden ontwikkeld met hun daden weg te komen. Het profiel van de pester is sterk zelf bevestigend, hij ziet zichzelf als een slimme durfal die de dommerds de loef afsteekt en ze dat ook bij herhaling laat merken. ("Wie maakt mij wat?")

Het komt ook regelmatig voor dat een pestkop een kind is dat in een andere situatie zelf slachtoffer is of was. Om te voorkomen weer het mikpunt van pesten te worden, kan een kind zich bijvoorbeeld in een andere omgeving dan die van zijn slachtofferrol, vervolgens als pester gaan opstellen en manifesteren. "Laten pesten doet pesten". *Meisjes* pesten minder openlijk dan jongens en vaak op een subtiele manier waarbij de uitdaging naar het gezag ter

plekke niet echt aan de orde is. Ze pesten meer met woorden, maken geniepige opmerkingen of sluiten andere kinderen buiten. Meisjes opereren minder individueel en meer met groepsvorming in de zin van er al dan niet bij te horen. Fysiek geweld komt bij deze groep pesters veel minder voor.

Een succesvolle pester leert niet om zijn agressie op een andere manier te uiten dan door het ongewenste pestgedrag te vertonen. Ook pesters hebben op termijn last van hun pestgedrag. Door hun verkeerde en vooral beperkte sociale vaardigheden hebben ze vaak moeite om vriendjes voor langere termijn te maken en een vriendschap op te bouwen en te onderhouden op andere gronden dan die van macht en het delen in die macht. Pesters maken een abnormale sociale ontwikkeling door met alle gevolgen van dien voor de pester zelf.

De meelopers en de andere kinderen De meeste kinderen zijn niet direct betrokken bij pesten in de direct actieve rol van pester. Sommige kinderen behouden enige afstand en andere kinderen doen incidenteel mee. Dit zijn de zogenaamde “meelopers“. Er zijn kinderen die niet merken dat er gepest wordt, er zijn ook kinderen die het niet willen weten dat er gepest wordt in hun directe (school) omgeving.

Het specifieke kenmerk van een meeloper is de grote angst om zelf in de slachtofferrol te geraken. Maar het kan ook zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en denken daardoor in populariteit mee te liften met de pester in kwestie.

Vooral meisjes doen nogal eens mee met pesten om een vriendin te kunnen behouden. Als kinderen actiever mee gaan pesten in een grotere groep, voelen ze zich minder betrokken en verantwoordelijk voor wat er met pesten wordt aangericht.

Alles wat in een groep gebeurt laat het individueel denken meer en meer achter zich en zo kan met name groepsgedrag leiden tot excessen die achteraf voor iedereen inclusief de pesters onacceptabel zijn. Het heeft absoluut zin om daadwerkelijk op te staan tegen het pesten. Zodra andere kinderen het gepeste kind te hulp komen of tegen de pesters zeggen dat ze moeten ophouden, kan de situatie aanzienlijk veranderen. Het pesten wordt dan al direct minder vanzelfsprekend en draagt bovendien grotere risico's met zich mee. De situatie voor met name meelopers verandert door het ongewenste karakter van het vertoonde pestgedrag. Het wordt duidelijk dat het geen groepsnorm is om mee te gaan in het pestgedrag. Meelopers horen graag bij de norm en de grote groep en zijn niet bereid en ook niet in staat om grote risico's te lopen waarvan ze de gevolgen niet kunnen overzien, dit in tegenstelling tot de ervaren pester.

Kinderen die pestgedrag signaleren en dit bij de leerkracht aangeven vervullen dus een belangrijke rol. Ook de *ouders* kunnen een belangrijke rol spelen. Ouders van kinderen die gepest worden en die dit probleem met de school of op de club willen bespreken, zijn natuurlijk altijd emotioneel bij het onderwerp betrokken. De gevoelde onmacht bij deze ouders wordt door hen sterk ervaren en is niet altijd een goede leidraad tot een rationeel handelen. De ouder wil maar een ding en dat is dat het pestgedrag ogenblikkelijk stopt. Ouders van kinderen die niet direct bij het pesten zijn betrokken, kunnen meer afstand nemen. Daardoor zijn ze beter in staat om duidelijk te maken aan hun kind dat er iets aan het pesten gedaan moet worden. Dit is ook in het belang van de opvoeding en ontwikkeling hun eigen kind. Als er in de omgeving van een kind gepest wordt, heeft het kind zelf ook last van een onveilige, onprettige sfeer in de groep of de klas.

Te verwachten problemen bij de aanpak van pesten.

Bij het gepeste kind:

Een gepest kind schaamt zich vaak voor zijn gedrag, het voldoet niet aan normen die de ouders graag in hun kinderen terugzien: een vrolijk en vooral onbezorgd kind dat zelfstandig in staat is zijn boontjes te doppen. Pesten is een groot probleem voor kinderen en zorgt ook voor een evenredig groot probleem bij de erkenning en de aanpak ervan. Veel gepeste kinderen doen er dan uiteindelijk ook maar het zwijgen toe en vereenzamen. De angst wordt aanvankelijk nog groter als het pesten bespreekbaar gemaakt wordt door de ouders, waardoor het gepeste kind eens te meer met de gevolgen van het pesten kan worden geconfronteerd. Als represaille kan er in nog heviger mate gepest worden dan daarvoor al het geval was.

Bij de pester:

De pester zelf ziet zich in zijn machtsspel bedreigd, en dat moet ten koste van alles voorkomen worden. Soms blijken de pesters echter net zo opgelucht als de slachtoffers bij een duidelijke aanpak. Er wordt immers ook aandacht besteed aan hun onmacht om normaal met andere kinderen een relatie op te bouwen. Bij een aantal pesters is dat hun liefste wens waardoor ze echter helaas onmachtig zijn door het ontbreken van het hanteren van de juiste vaardigheden.

In de directe kind-omgeving: Daarnaast is het goed te weten dat er altijd kinderen zijn die zich schuldig voelen omdat ze niet op kunnen komen voor het slachtoffer door actief te helpen of een volwassene te hulp roepen. Dit is vergelijkbaar met het niet te hulp schieten bij het verdrinken van mensen, waar een menigte bij aanwezig is.

Ook zijn er altijd kinderen die helemaal niet in de gaten hebben dat er in hun omgeving gepest wordt. Ze zien wel het een en ander gebeuren, maar kunnen de gebeurtenissen niet duiden als pestgedrag, waar gepeste kinderen erg veel last van ondervinden.

Bij de ouders:

Ouders van kinderen hebben vaak moeite om hun kind terug te zien in de rol van meeloper of pester. Ouders beschikken niet altijd over de juiste informatie en ook het zich op beperkte schaal voordoen van conflictsituaties tussen groepen kinderen, zorgt ervoor dat er nauwelijks vergelijkingsmateriaal voorhanden is. Een pester op school hoeft zich in de thuissituatie niet als pester te manifesteren. Sommige ouders zien ook de ernst van de situatie onvoldoende in. Zij vertalen het pestgedrag van hun kind in weerbaar gedrag.

Hun kind maakt echter een abnormale ontwikkeling door met grote risico's op normatief afwijkend gedrag op latere leeftijd met grote gevolgen.

Andere ouders zien er niets meer in dan wat onschuldige kwajongensstreken. De slogan: "Ach iedereen is wel eens gepest, u toch ook?" , geeft de visie van de ouders op dit gedrag weer. Behalve de pester moeten dus ook vaak de ouders doordrongen worden van het ongewenste karakter voor alle betrokkenen van het vertoonde pestgedrag.